

УДК 331.56-053.81

МОЛОДІЖНЕ БЕЗРОБІТТЯ: ТЕНДЕНЦІЇ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Мищенко Світлана Олегівна, Маріупольський міський центр зайнятості, заступник директора, аспірант інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України, тел.: +38 096 256 44 52

Svetlana Mishchenko, Mariupol city employment center, deputy director, postgraduate, Ukrainian State Employment Service Training Institute, Kyiv

S. Mishchenko. Youth unemployment: trends, problems, prospects.

The article is devoted to one of the most important issues of our time - youth unemployment, development trends, problems and prospects for solving this problem. It is shown that human capital is by far the most important resource, but the presence of youth unemployment is becoming an increasingly urgent problem. The article analyzes the number of registered unemployed in the state employment service of Ukraine during 2013-2017. It is proved that the problems of youth unemployment are much wider than it seems at first glance. The dynamics of the unemployed population's employment in 2013-2017 is also analyzed. Individuals under the age of 35 years, that is, young people, are singled out. It is proved that with the aim of gradual reduction of youth unemployment and reduction of external migration movements in Ukraine, today it is advisable to consider the issue of state regulation in the direction of providing employment, increasing the competitiveness of young people in the labor market, which will provide the necessary conditions for the reproduction of the population and labor resources. Present-day foreign practices of career-oriented work with young people are given, namely the example of Poland, Great Britain, the United States of America. The author also developed a model of a business club (school, center) on the basis of employment centers. It is concluded that such structures that promote youth entrepreneurs serve as information platforms for investors, from representatives of the local administration, development funds and domestic and international donors.

Мищенко С. О. Молодіжне безробіття: тенденції, проблеми, перспективи.

Стаття присвячена одному з найбільш важливих питань сьогодення – молодіжному безробіттю, тенденціям розвитку, проблемам та перспективам розв'язання цієї проблеми. Наведено, людський капітал є на сьогоднішній день найважливішим ресурсом, однак наявність молодіжного безробіття стає все актуальнішою проблемою. В статті проаналізовано кількість зареєстрованих безробітних у державній службі зайнятості України протягом 2013-2017 рр. Доведено, що проблеми молодіжного безробіття набагато ширші, ніж здається на перший погляд. Також проаналізовано динаміку працевлаштування безробітного населення протягом 2013-2017 рр. Окремо виділені особи у віці до 35 років, тобто молодь. Доведено, що з метою поступового зниження молодіжного безробіття та зменшення зовнішніх міграційних рухів в Україні на сьогодні доцільно розглянути питання державного регулювання у напрямку забезпечення зайнятості, підвищення конкурентоспроможності молоді на ринку праці, яке забезпечить необхідні умови для відтворення населення та трудових ресурсів. Наведено сучасні зарубіжні практики профорієнтаційної роботи з молоддю, а саме приклад Польщі, Великобританії, Сполучених Штатів Америки. Автором розроблена також модель бізнес-клуба (школа, центр) на базі центрів зайнятості. Зроблено висновок, що такі структури, які сприяють молодіжному підприємництву, виступатимуть інформаційними майданчиками для інвесторів з числа представників місцевої адміністрації, фондів розвитку та вітчизняних і міжнародних донорів.

Мищенко С. О. Молодежная безработица: тенденции, проблемы, перспективы.

Статья посвящена одному из наиболее важных вопросов современности - молодежной безработице, тенденциям развития, проблемам и перспективам решения этой проблемы. Приведено, что человеческий капитал является на сегодняшний день самым важным ресурсом, однако наличие молодежной безработицы становится все более актуальной проблемой. В статье проанализировано количество зарегистрированных безработных в государственной службе занятости Украины в течение 2013-2017 гг. Доказано, что проблемы молодежной безработицы гораздо шире, чем кажется на первый взгляд. Также проанализирована динамика трудоустройства безработного населения в течение 2013-2017 гг. Отдельно выделены лица в возрасте до 35 лет, то есть молодежь. Доказано, что с целью постепенного снижения молодежной безработицы и уменьшения внешних миграционных движений в Украине на сегодня целесообразно рассмотреть вопрос государственного регулирования в направлении обеспечения занятости, повышения конкурентоспособности молодежи на рынке труда, которое обеспечит необходимые условия для воспроизводства населения и трудовых ресурсов. Приведены

современные зарубежные практики профориентационной работы с молодежью, а именно пример Польши, Великобритании, Соединенных Штатов Америки. Автором разработана и модель бизнес-клуба (школа, центр) на базе центров занятости. Сделан вывод, что такие структуры, способствующие молодёжному предпринимательству, выступают информационными площадками для инвесторов из числа представителей местной администрации, фондов развития и отечественных и международных доноров.

Постановка проблеми. Найважливішим чинником соціально-економічного розвитку держави, яка прагне включитися у світові потоки сучасних технологічних, інфраструктурних, інституціональних перетворень - є майбутні покоління. Падіння життєвого рівня населення України, починаючи з 1994 року, змушує більшою мірою, ніж раніше, обмежувати розмір української сім'ї. Не народжуючи бажаного числа дітей, молоді сім'ї прагнуть зберегти власний рівень життя. Такі темпи депопуляції населення обмежують можливість країни у формуванні майбутнього конкурентоспроможного трудового потенціалу. Значно погіршує демографічні показники безробіття, яке виступає як важливим стимулятором активності молоді, так і її великою проблемою. Зростання безробіття сприяє відтоку молодих осіб за кордон, де їм пропонується набагато вища заробітня плата, привабливі соціальні пакети, можливості для самовдосконалення, освіти та самореалізації.

Така негативна тенденція вимагає запровадження та реалізацію заходів сприяння зайнятості молоді, що здатні враховувати її інтереси та потреби з метою розвитку репродуктивного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми вдосконалення інструментів регулювання ринку праці розглянуті у дослідженнях і публікаціях багатьох українських науковців, серед яких: Ільч Л. М., Калініна С. П., Лук'янченко Н. Д., Онікієнко В. В., Шаульська Л. В. Зокрема проблеми працевлаштування молоді: Борданова Л. С., Роціна Н. В., Торжевський М. В., Яворська Л. В.

З огляду на динамічність процесів на ринку праці та специфіку сучасних тенденцій, властивих українському ринку праці, дана тема потребує постійного вивчення.

Метою статті є вдосконалення послуг державної служби зайнятості та визначення ефективних інструментів підтримки молодіжного підприємництва, що зможуть сприяти підвищенню рівня зайнятості та створенню нових робочих місць.

Виклад основного матеріалу. Людський капітал молоді є стратегічним ресурсом розвитку суспільства, який характеризується як фізичною, так і інтелектуальною мобільністю особистості. Натомість на сьогодні, молодіжне безробіття можна визначити однією з актуальних проблем держави. За офіційними даними державної служби зайнятості наприкінці 2017 року показник зареєстрованих безробітних - молоді у віці до 35 років - становив 33,4 % всіх безробітних, що лише на 6,4% менше, ніж у 2013 році (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість зареєстрованих безробітних у державній службі зайнятості України протягом грудня 2013-2017 рр.

	грудень 2013	грудень 2014	грудень 2015	грудень 2016	грудень 2017
Отримали статус безробітного, протягом звітного періоду, всього	132092	128371	119134	105 457	87 595
з них, молоді у віці до 35 років	52515	50830	45300	36 289	29 238
% до загальної кількості	39,8%	39,6%	38,0%	34,4%	33,4%

Розроблено автором за адміністративними даними державної служби зайнятості <http://www.dcz.gov.ua> [1]

При цьому справжні масштаби молодіжних проблем на ринку праці набагато більші. Незважаючи на те, що молоді є найбільш активною та перспективною частиною

населення, яка має швидко здатність до навчання, енергійність, впевненість у власних силах, вона є особливо вразлива. Внаслідок безробіття у багатьох молодих людей постають проблеми в розвитку і становленні особистості. В свою чергу, велика кількість безробітної молоді може посприяти соціальній нестабільності.

Офіційні статистичні дані підтверджують, що сьогодні набагато меншій кількості молоді вдається знайти роботу. Протягом грудня 2017 року державною службою зайнятості працевлаштована 6 555 осіб, з числа безробітної молоді віком до 35 років, що на 882 особи менше аналогічного періоду 2016 року. Відсоток працевлаштованої молоді від загальної кількості працевлаштованих у грудні 2017 року знизився на 11,6% у порівнянні з 2013 роком (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка працевлаштування безробітного населення протягом грудня 2013-2017 рр.

	грудень 2013	грудень 2014	грудень 2015	грудень 2016	грудень 2017
Працевлаштовано безробітних, протягом звітного періоду, всього	26807	23395	20175	17 427	16 357
з них, молодь у віці до 35 років	13794	11202	9201	7 404	6 522
% до загальної кількості	51,46%	47,88%	45,61%	42,49%	39,87%

Розроблено автором за адміністративними даними державної служби зайнятості <http://www.dcz.gov.ua> [1]

Представники цієї категорії населення випробовують сьогодні труднощі, пов'язані з невідповідністю структури та якості підготовки кадрів вимогам ринку праці. Відмінною рисою ринку праці серед молоді є низька конкурентоспроможність та небажання багатьох роботодавців брати на роботу молодих співробітників без досвіду роботи.

Ситуація сьогодення вказує, що зіткнувшись з перспективою безробіття, молоді люди схильні шукати роботу за кордоном, де їм пропонується набагато вищі заробітні плати, привабливі соціальні пакети, можливості для самовдосконалення, освіти та самореалізації.

Підтримка і розвиток конкурентоспроможності молоді є дуже актуальним і стратегічним пріоритетом державної політики кожної держави. З метою поступового зниження молодіжного безробіття та зменшення зовнішніх міграційних рухів в Україні на сьогодні доцільно розглянути питання державного регулювання у напрямку забезпечення зайнятості, підвищення конкурентоспроможності молоді на ринку праці, яке забезпечить необхідні умови для відтворення населення та трудових ресурсів. В умовах сучасного українського ринку праці перспективу розвитку мають активні заходи, спрямовані на комплексне регулювання попиту і пропозиції праці.

На сьогодні одним з напрямків державної політики зайнятості можна визначити формування молодіжного бізнес мислення.

Орієнтація на бізнес визначена у багатьох міжнародних практиках профорієнтаційної роботи. В Польщі успішно реалізується проект «Старт до кар'єри», який спрямовано на професійну активізацію молоді та зорієнтовано на підготовку фахівців, які можуть ефективно вийти на ринок праці, розпочати власний бізнес, отримати інвестиції на його розвиток. [5]

Профорієнтаційна діяльність Великобританії базується на активних формах та методах навчання, яке призвело до створення у англійських школах міні-підприємств, де учні мають можливість здійснювати маркетинг та продаж послуг. [2] Американські школи готують підприємців за спеціальними програмами підготовки та перепідготовки, орієнтованих на різні напрямки менеджменту. Кожна програма має жорсткі вимоги по засвоєнню матеріалу і використовує активні методи навчання, наприклад, психологічний

тренінг. У Канаді навчання основам бізнесу здійснюється місцевими підприємцями за спеціально визначеними програмами [6].

Професійна орієнтація та професійне навчання є основними формами роботи з молоддю до підготовки к підприємництва.

Так, Постановою Кабінету Міністрів від 17.09.2008 року № 842 «Про затвердження Концепції державної системи професійної орієнтації населення» визначено, що фактором, що сприяє професійному самовизначенню та реалізації здатності особистості до праці, є дієва система професійної орієнтації [3]. Відповідно до Плану реалізації Програми державної служби зайнятості щодо професійної орієнтації на 2017-2020 роки системна профорієнтаційна робота зі шкільною молоддю, учнями та студентами професійно-технічних та вищих навчальних закладів потрібна відповідати національним інтересам і світовим тенденціям розвитку економіки [4].

Сьогодні на ринку праці молодих фахівців без досвіду роботи можна назвати певним терміном *crystal* (англ. «кристаль»). З одного боку, молоді люди мають прозорі уявлення про отриману професію, але з другого природно чисті молоді люди мають великі амбіції та багаж теоретичних знань. Властиві для молоді якості прагнення до всього нового та відсутність страху до помилок багато науковців розглядають як креативне мислення. Саме молоді люди стають носіями ідей інноваційного розвитку, а їх креативне мислення сприятиме створенню та впровадженню нових технологій.

Розглянути молодіжне безробіття скрізь призму підприємництва та створення капіталу стає викликом для сучасної державної служби зайнятості як сервісної установи.

Сьогодні державна служба зайнятості вже займає активну позицію щодо підтримки підприємницької ініціативи та формування бізнес мислення своїх клієнтів. З метою формування економічно активної поведінки та підприємницького способу мислення молоді, навичок і мотивації до розвитку малого та середнього бізнесу, ми пропонуємо на базі місцевих центрів зайнятості створити молодіжні бізнес-клуби (школа, центр). Завданням бізнес-клубу (школа, центр) стає також формування корпоративної культури та свідомості щодо переваг підприємництва серед молоді.

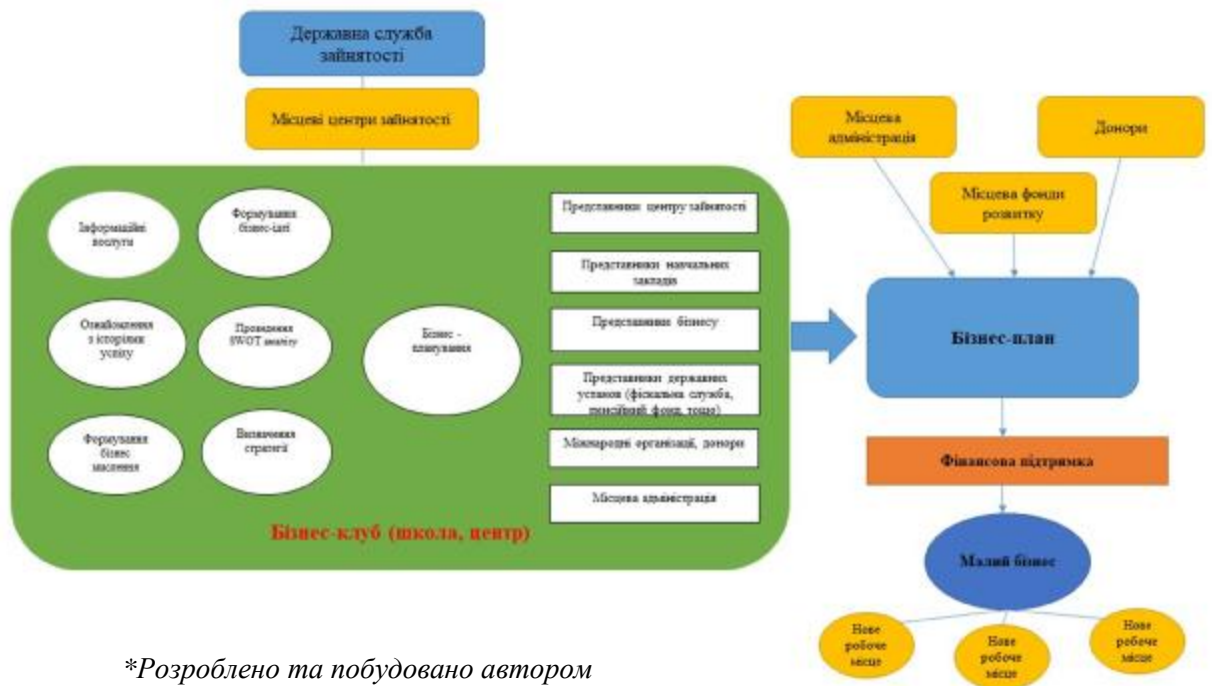
Цільовою аудиторією бізнес-клубу (школа, центр), може виступати зайняте населення (студенти професійно-технічних та вищих навчальних закладів) та безробітне населення віком до 35 років. Метою бізнес-клубу (школа, центр) на базі місцевих центрів зайнятості стає підвищення рівня знань молоді щодо започаткування власної справи та бізнес-планування.

Модель бізнес-клуба (школа, центр) на базі центрів зайнятості визначена схематично (рис.1).

Такі структури, що сприяють молодіжному підприємству, виступатимуть інформаційними майданчиками для інвесторів з числа представників місцевої адміністрації, фондів розвитку та вітчизняних і міжнародних донорів.

Сучасна молодь відрізняється від попередніх поколінь відмінним володінням сучасними технологіями, інформованістю, незалежністю і впевненістю в собі. Молоді люди мають великий потенціал щодо зайняття підприємством, яке стане засобом власної самореалізації та фінансової незалежності. Створивши власні нові джерела зростання, молодь викликає мультиплікаційний ефект - створення нових робочих місць.

Підтримка молодіжного підприємства висвітлює значимість не лише як способу вирішення проблеми зайнятості сучасної молоді, але й як ресурсу модернізації та підвищення конкурентоспроможності економіки міста, регіону, країни.

*Розроблено та побудовано автором

Рис. 1. Модель бізнес-клубу (школа, центр) на базі центрів зайнятості, з метою підтримки молодіжного підприємництва

Список використаних джерел:

1. Адміністративні дані державної служби зайнятості [Електронний ресурс]. — URL: <http://www.dcz.gov.ua>
2. Дементьев И. В. ПрофорIENTATION: зарубешный опыт [Електронний ресурс]. — URL: <http://elib.bsu.by/bitstream>
3. Постанова Кабінету Міністрів від 17.09.2008 року № 842 «Про затвердження Концепції державної системи професійної орієнтації населення» [Електронний ресурс]. — URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
4. Постанова Правління Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття від 07.09.2017 №145 [Електронний ресурс]. — URL: <https://www.dcz.gov.ua/>
5. Улічний І. Європейський досвід профорієнтаційної роботи [Електронний ресурс]. — URL: <http://dSPACE.kspu.kr.ua>
6. Шайхутдинова Г. Ф., Охотникова Л. В. Зарубешный опыт подготовки предпринимателей [Електронний ресурс]. — URL: <https://cyberleninka.ru>

References:

1. Administratyvni dani derzhavnoyi sluzhby zaynyatosti [Elektronnyy resurs]. — URL: <http://www.dcz.gov.ua>
2. Dement'ev Y.V. Proforyentatsyya: zarubezhnyy opyt [Elektronnyy resurs]. — URL: <http://elib.bsu.by/bitstream>
3. Postanova Kabinetu Ministriv vid 17.09.2008 roku № 842 «Pro zatverdzhennya Kontseptsiiy derzhavnoyi systemy profesiyanoi oriyentatsiiy naseleenny» [Elektronnyy resurs]. — URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
4. Postanova Pravlinnya Fondu zahal'noobov'yazkovoho derzhavnoho sotsial'noho strakhuvannya na vupadok bezrobittya vid 07.09.2017 №145 [Elektronnyy resurs]. — URL: <https://www.dcz.gov.ua/>
5. Ulichnyy I. Yevropeystkyy dosvid proforyentatsiyanoi roboty [Elektronnyy resurs]. — URL: <http://dSPACE.kspu.kr.ua>
6. Shaykhutdynova H. F., Okhotnykova L.V. Zarubezhnyy opyt podhotovky predprynymateley [Elektronnyy resurs]. — URL: <https://cyberleninka.ru>

Ключові слова: молодь; безробіття; динаміка безробіття; динаміка працевлаштування; Державна служба зайнятості; модель бізнес-клубу.

Ключевые слова: молодежь; безработица; динамика безработицы; динамика трудоустройства; Государственная служба занятости; модель бизнес-клуба.

Keywords: youth; unemployment; unemployment dynamics; employment dynamics; State Employment Service; business club model.

Перевірено на плагіат системою: <https://corp.unicheck.com/library/viewer/report/4358373>